

אברהם פירקוביץ נולד למשפחה קראית של [חקלאים בלוצק](#) שבפלך [והלין](#)) אז חלק מהאימפריה הרוסית, כיום באוקראינה. (הוא לא ידע לנהל משק בית, ובגיל 25 פשט את הרגל. לאחר מכן התחיל ללמוד עברית, תורה וספרי קודש אחרים. בשנת 1818 התמנה לחזן הצעיר של הקהילה. עקב מחלוקת בינו לבין החזן המבוגר נאלץ לעזוב את לוצק ולהגר ליבפטוריה שבקרין, שם מונה ב-1823 לחכם וראש קהילה. ב-1825 שלח מכתב לצאר, בו הציע להעביר את האוכלוסייה היהודית מאזור הגבול של רוסיה ולקרב את היהודים לעבודת האדמה, אולם הצעתו לא נענתה. ב-1828 עבר להתגורר בברדיצ'ב, שם הכיר את החסידות ואת כתבי הקודש היהודיים שאינם מקובלים על הקראים, כגון התלמוד. המפגש עם היהודים הרבניים הביא את פירקוביץ לוויכוחים קשים איתם, אותם פרסם בספר "מסה ומריבה" (יבפטוריה. 1838) בספר העלה טענות קשות נגד אורח החיים היהודי, אך בעקבות השלמתו עם היהודים הרבניים מאוחר יותר התכחש לרוב טיעוניו.

חוקר עתיקות פרטי | עריכה | עריכת קוד מקור

בשנת 1830 התלווה למנהיג הקראים ברוסיה שמחה בבוביץ, שהיו לו קשרים עם הנסיך ומפקד הצבאי הרוסי מיכאיל וורונצוב, בביקורו בירושלים, ואסף שם כתבים עתיקים, יהודיים וקראים. בדרכו חזרה לקרים השתתף באיסטנבול למשך שנתיים ועבד שם כחזן ומורה בקהילה הקראית. לפי דעתו של פרופסור דן שפירא^[דרוש מקור], בתקופה זו פיתח את גרסתו שהקראים אינם יהודים, אלא הם צאצאי הכוזרים דוברי השפה הטורקית, ואף קרא לאחוזה כלל טורקית. פעולות אלה הביאו גם את איסמעיל בג גספרינסקי, מנהיג הטטרים של קרים, לפרסם את ספרו על אחוזה כלל טורקית, אותם הפיץ בכל הארצות מסין עד לסרייבו. ב-1832 חזר פירקוביץ ליבפטוריה לתפקידו כחזן וחכם, והחל להוציא ספרים המתבססים על ממצאיו. פעמים רבות שינה פרטים בספרים שהדפיס ממקורם כדי למצוא חן בעיני השלטון הרוסי וכן כדי לאמת את השערותיו ההיסטוריות. בשנת 1838 שימש כמורה לילדיו של בבוביץ.

חוקר עתיקות בשליחות החברה להיסטוריה באודסה | עריכה | עריכת קוד מקור

בשנת 1839 פנתה החברה להיסטוריה ועתיקות בנשיאות וורונצוב אל בבוביץ וביקשה ממנו לכתוב עבורה את ההיסטוריה של הקראים. בבוביץ היפנה אותם הישר לחברו פירקוביץ. סוכם בין החברה שפירקוביץ יתחיל לעסוק במחקריו תמורת מלגה מהחברה, ואף יוכל לקבל לידייו כל חומר שיחפץ. פירקוביץ התחיל בעבודה עוד בשנה זו. הדבר הראשון שעשה היה תחילת החפירות בבית העלמין העתיק של צ'ופוט-קלה שבדרום קרים, בו מצא מצבות של קראים, לטענתו מהמאות הראשונות לספירה הנוצרית. לאחר מכן בילה שנתיים בקווקז, חקר שם גניזות רבות, והצליח להוסיף כתבים עתיקים חשובים לאוסף שלו. בקווקז הגיע עד דרבנט, משם חזר ב-1842 על סמך הממצאים שמצא התחיל פירקוביץ לטעון שהקראים הגיעו לקרים בתחילת המאה ה-1 לספירה הנוצרית, ואף לפני כן, ולכן לא השתתפו בצליבת ישו, ולא מגיעות להם את כל ההגבלות שהוטלו על ידי השלטון הרוסי כלפי היהודים הרבניים, שהואשמו בצליבת המשיח.

ב-1853 פנו קראי טרוקי שבליטא לשלטון הרוסי, ודרשו, על סמך ממצאיו של פירקוביץ, שישנה את יחסו אליהם, לא יקרא להם "יהודים-קראים" אלא "קראים" גרידא, וייתן להם חופש שנהנים ממנו כל עמי האימפריה הלא יהודים. ב-1857 הצטרף פירקוביץ עצמו ביחד עם גיסו גבריאל לעצומה ושיגר מכתב לממשלה, בתקווה שעל סמך ממצאיו תשנה את היחס לקראים. ב-1863 התקבלה בקשתו, והשלטון הסיר את כל ההגבלות ביחס לקראים, בצו מלכותי מיוחד. ב-1871 שיגר פירקוביץ איגרת דומה לממשל האוסטרי.

ב-1856 פנה להנהלת הספרייה הקיסרית הציבורית בסנקט פטרבורג הנקראת כיום הספרייה הלאומית הרוסית (בהצעה לקנות ממנו את רוב כתביו ואוספיו. הספרייה נעתרה להצעתו ותמורת 125,000 רובל קנתה 1490 כתבי יד על עור ועל קלף 754, העתקים ממצבות קבורה, 25 כתבי יד

שנכתבו לפני [המאה ה-9](#), ו-20 כתבי יד שנכתבו ב**מאה ה-10**. ב-[1863](#) הובאו לספריה כתבים נוספים של פירקוביץ', שעד אז הוחזקו בחברה להיסטוריה ועתיקות של [אודסה](#). האוסף כולו נקרא בספריה תחת השם: אוסף פירקוביץ' הראשון.

ב-[1863](#) ערך מסע ל**מצרים**, שם ביקר ב**בית הכנסת בן עזרא**, והיה הראשון שהביא לעולם המדע את הספרים **מגניזת קהיר**, עוד לפני מסעו של **שלמה שכטר**. המסע שימש כמקור הראשי לאוסף פירקוביץ' השני, אשר עבר אף הוא מאוחר יותר לידי הספרייה הקיסרית. לאחר חזרתו ב-[1865](#) עבר להתגורר ב**צ'ופוט-קלה**. במסעותיו הבאים ביקר באודסה, שם הכיר את **בצלאל שטרן** ו**שמחה פינסקר** (אביו של **יהודה לייב פינסקר**), (**ובווילנה**), שם הכיר את **שמואל יוסף פין**. ב-[1871](#) ביקר בקהילה הקראית הקטנה ב**האליץ'** **שבגליציה**, ותקופה מסוימת אף שימש כמנהיג הקהילה שם. מהאליץ' נסע ל**ווינה**, בה הכיר את הרזן ביוסט ו**אדולף ילינק**. את ימיו האחרונים בילה ב**צ'ופוט-קלה**, שבאותם ימים כבר עזבה רוב יושביה. ב**צ'ופוט קלה** גם נפטר ב-[1874](#).

פרסומיו האישיים [\[עריכה\]](#) | [עריכת קוד מקור](#)

- **חותם תוכנית**, 1835, יבפטוריה - טיעוניו נגד היהדות הרבנית.
- **מסה ומריבה**, יבפטוריה, 1838 - מחלוקתיו עם היהודים הרבניים בברדיצ'ב.
- **אבני זיכרון**, וילנה 1872 - ספר על מסעיו בקרים ובקווקז, ועל הספרים העתיקים שמצא בגניזות והצליח להשיג מקהילות יהודיות.

ספרות בעקבות מסעי פירקוביץ' [\[עריכה\]](#) | [עריכת קוד מקור](#)

- **קטלוג כתבי היד של התנ"ך מאוסף פירקוביץ', אלכסנדר הרבני** ביחד עם ג. שטרק, 1875.
- **תולדות אבן רש"ף, על פירקוביץ' והקראים, אפרים דיינרד, ורשה**, תרל"ה 1875.
- **אוסף הכתבים היהודיים, דניאל חבולסון, סנקט פטרבורג**, 1884,